Beantwoording schriftelijke vragen artikel 47 Reglement van Orde

Kenmerk van de vraag	**:**	21-19
Datum indienen vraag	:	13 september 2021
Naam vraagsteller	:	Dhr. Sj. Stellinga (PvdA)
Portefeuillehouder	:	Mevr. P.M. Jonker
Ambtenaar	:	Dhr. J. Jager
Datum akkoord college	:	12 oktober 2021
Zaak- en stuknummer	:	Z2021-04333 / S2021-25479

Underwerp
'Niet gebruik' algemene bijstand

Op 13 september 2021 heeft de PvdA schriftelijke vragen gesteld over 'Niet gebruik' algemene bijstand. Hieronder vindt u de vragen en de reactie van het college:

Ynlieding
De rapportage van de Inspectie SZW over het 'niet gebruik' van de algemene bijstand (LIS nr. 1212) roept bij de fractie van de PvdA een aantal vragen op. Conform artikel 47 van ons RvO leggen wij deze vragen aan uw college voor:

Fragen
1. Allereerst, herkent uw college zich in het geschetste totaalbeeld, zulks inclusief de analyse van de aangehaalde beleidsmedewerkers?
2. Is het ronduit alarmerende gegeven dat ca. één derde van het aantal potentieel bijstandsgerechtigden geen beroep doet op de algemene bijstand ook op onze gemeente van toepassing en -mocht dit niet het geval zijn- wat is dan naar uw mening een meer adequate inschatting?
3. Is het ook hier het geval dat een groot aantal mensen tijdens de aanvraagprocedure afhaakt omdat daarin het (kennelijk onterechte) beeld ontstaat dat mensen 'er toch geen recht op hebben'?
4. Wat zijn de eventuele andere reden voor het niet-gebruik?
5. Kunt u de niet-gebruikers categoriseren? (u zou ons een genoegen doen als u dezelfde onderverdeling als de inspectie SZW hiervoor zou gebruiken)
6. Wat gaat u hieraan doen?
7. En tot slot, kwam het uit het onderzoek naar voren komende beeld voor u als een verrassing, zo ja, hoe verklaart u dit en zo nee, waarom heeft u niet eerder ingegrepen, al dan niet in overleg met de raad?

Reaksje kolleezje
1. Wij kunnen op dit moment niet anders dan kennis te nemen van het onderzoek. Wij hebben niet een beeld van de inwoners die geen beroep doen op een uitkering voor levensonderhoud. Wij kunnen ons evenwel wel wat voorstellen bij de uitkomsten van het onderzoek en moeten ervan uitgaan dat dit verschijnsel zich waarschijnlijk ook in onze gemeente wel voordoet.

   Naar onze inschatting gaat het met name over inwoners, die het niet de moeite waard vinden om alle verplicht voorgeschreven administratieve handelingen te verrichten voor het verkrijgen van een waarschijnlijk bescheiden aanvulling op de eigen inkomsten. Verder zullen het waarschijnlijk mensen zijn die voor een kleine aanvulling niet genegen zijn om inzicht in hun financiële situatie en gezinssituatie te verschaffen.

Voor een deel zal het te maken hebben met onbekendheid en wellicht dat schaamte ook nog een rol speelt. Ook zullen er wellicht mensen zijn die principieel geen bijstand aanvragen en vinden dat wanneer zij zich nog kunnen redden geen beroep op de overheid willen doen.

2. Het is voor ons onmogelijk om een beeld te hebben van de situatie en de omvang daarvan in onze gemeente. De reden hiervoor is dat deze inwoners zich voor het grootste gedeelte niet bij ons hebben gemeld en wij op grond van privacy-bepalingen geen inzicht mogen hebben in de financiële omstandigheden van onze inwoners.

   Overigens wordt tijdens contacten als gevolg van schuldenproblematiek door Schulddienstverlening altijd gecheckt of de "financiële basis op orde is", met andere woorden, er wordt nagegaan of alle ondersteuningsvoorzieningen, zoals uitkeringen en belastingtoeslagen optimaal worden benut. In de praktijk blijkt dat uitkeringen nagenoeg altijd in orde zijn en dat in een enkel geval de situatie rondom ontbrekende toeslagen moet worden hersteld. Een dergelijke check is ook een taak van de vrijwilligers van Amargi (die inwoners ondersteunen bij een problematisch betalingsgedrag) of van Humanitas (die bij het ondersteunen van de thuisadministratie ook dergelijke constateringen kunnen doen). Hulp bij het herstel kan dan vervolgens vaak worden geboden door SUSKA, het Samenwerkingsverband Uitkeringsgerechtigden Steunpunt Kollumerland en Achtkarspelen. Eenzelfde signalerende taak heeft de Voedselbank wanneer de screeners in contact komen met de inwoners die zich voor hulp tot de Voedselbank hebben gewend.

3. Slechts een enkele aanvrager heeft bij de intake voor een uitkering voor levensonderhoud bij de poortwachter aangegeven de aanvraag te willen intrekken vanwege het kunnen krijgen van slechts een bescheiden aanvulling op het eigen inkomen. Overigens lag de keus om de aanvraag in te trekken in alle gevallen bij de belanghebbende zelf. Wij adviseren in geen geval om de aanvraag in te trekken.

4. Het blijft gissen wat potentiële rechthebbenden beweegt om niet een (aanvullende) bijstandsuitkering te vragen. Uit de bestuurlijke reactie van VNG en Divosa blijkt dat het vermoeden bestaat dat mensen opzien tegen de (wettelijk voorgeschreven) aanvraagprocedure, waarbij de nodige openheid van zaken moet worden gegeven en waarbij (wederom op basis van wettelijke voorschriften) de focus ligt op de toeleiding naar werk. Wanneer men dan verwacht binnen afzienbare tijd weer volledig aan het werk te zullen zijn kan dat een reden zijn om de periode zelf proberen te overbruggen. Tevens bestaat de mogelijkheid dat mensen principieel geen beroep doen op de overheid als men van mening is zichzelf te kunnen redden. Daarnaast zou schaamte een reden kunnen zijn om zich niet te melden.

5. Binnen het landelijke onderzoek gaat het met betrekking tot het niet-gebruik van algemene bijstand vooral om inwoners met een inkomen net onder het bijstandsniveau, waarbij het aandeel jongeren het hoogst is en dit aandeel afneemt naarmate de leeftijd oploopt. Voorts is het niet-gebruik hoog onder Europese migranten. Het niet-gebruik onder zelfstandigen is het hoogst. Het is ons niet bekend hoe deze verhoudingen binnen onze gemeente liggen, zie het antwoord op vraag 2.

6. Wij zijn van mening dat wij, als onderdeel van de SUWI-keten (SUWI = Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen), in al onze informatie op de website en in de Geldgids helder zijn over de mogelijkheden van het verkrijgen van een uitkering voor levensonderhoud. Ook onze SUWI-partner UWV verwijst actief door naar de gemeente als geen recht meer bestaat op een uitkering voor levensonderhoud, zoals bijvoorbeeld een WW-uitkering. Een pro-actieve benadering is nagenoeg onmogelijk aangezien wij niet weten om wie het mogelijkerwijs gaat.

   Zoals de VNG en Divosa al in hun bestuurlijke reactie aangeven moeten gemeenten blijvend aandacht besteden aan het geven van informatie, zouden zij in weerwil van wettelijke bepalingen een andere balans moeten zoeken tussen de toeleiding naar werk en het verstrekken van een uitkering en zouden zij wellicht meer gebruik moeten maken van bestandskoppelingen, uiteraard voor zover de privacy-wetgeving dit toelaat.

Andere oplossingen zullen vanuit het Rijk en vanuit werkgevers moeten komen.

7. Wij zijn, net als u, onaangenaam verrast over het hoge percentage niet-gebruik, hoewel dit in de provincie Fryslân wel lager ligt dan in de rest van Nederland. Dat er sprake was van enig niet-gebruik was redelijkerwijs wel te verwachten. Onze inwoners maken daarin hun eigen afwegingen. Wij zien niet hoe wij dit in alle gevallen moeten voorkomen.

Het college van burgemeester en wethouders van Achtkarspelen,

secretaris, burgemeester,

dhr. mr. M.P. de Jong dhr. mr. O.F. Brouwer